

A Fővárosi Ítéltábla a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda (felperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Ölveczky István ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda (alperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: (ifj.) dr. Burai-Kovács János ügyvéd) által képviselt I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű, a személyesen eljáró II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2021. november 10-én kelt 10.G.40.511/2019/62. számú ítéletével szemben a felperes 63. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és

megállapítja, hogy a peres felek által 2008. január 30-án kötött számú kölcsönszerződés érvénytelen;

az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A másodfokú perköltséget a felperesnél 6.250 (hatezer-kétszázötven) forint ügyvédi munkadíjban, az I. rendű alperesnél 6.250 (hatezer-kétszázötven) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint adós és a II. rendű alperes mint adóstárs 2007. december 12-én kölcsönkérelmet nyújtottak be az I. rendű alperesnél lakásvásárlás részbeni finanszírozására. A kölcsönkérelemben a forintban folyósítandó, svájci frank alapú kölcsön összegét 6.300.000 forintban, a futamidőt 420 hónapban jelölték meg. A kölcsönkérelem aláírásával egyidejűleg aláírták a kölcsönkérelem mellékletét képező 4. számú Nyilatkozatot (a továbbiakban: külön nyilatkozat). A külön nyilatkozat 4. pontjában kijelentették, hogy a Lakossági Üzletág Általános Szerződési Feltételeket átvették, rendelkezéseit elolvasták, tudomásul vették és magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A kockázatfeltáró nyilatkozat 8. pontja a deviza alapú kölcsön jellegéről és az ahhoz fűződő árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást tartalmazott. A 8.a) pont meghatározta a devizakölcsön fogalmát és tájékoztatást tartalmazott arról, hogy a devizakölcsönök kamatlába a nyilatkozat aláírásakor alacsonyabb, mint a forintkölcsönöké, ezért a devizakölcsönök aktuális törlesztőrésze alacsonyabb. Tájékoztatást adott arról, hogy

a devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatot jelenthetnek az üzletfeleknek. A 8.b) pont ismertette az eltérő vételi és eladási árfolyam alkalmazásának tényét és annak következményeit. Ebben a körben kitért arra, hogy amennyiben a devizakölcsön folyósítása forintban történik, a bank a devizakölcsönök összegét a folyósítást megelőzően forintra átszámítja. Ilyenkor a svájci frank pénztári devizavételi árfolyamot alkalmazza, mintha megvásárolná az üzletféltől azt a svájci frank devizaösszeget, amelynek az ellenértékét forintban folyósítja az üzletfélnek. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva történik: mivel az üzletfél a törlesztőrészletet forintban fizeti, a bank azt svájci frank pénztári deviza eladási árfolyamon számítja át devizára, mintha eladta volna az üzletfélnek a törlesztéshez szükséges svájci frank összeget. A vételi árfolyam alacsonyabb az eladásinál, a különbség mértéke az egyes bankok üzletpolitikájától függően változik, a pénzügyi intézménynél ez a nyilatkozat aláírásakor körülbelül 3%. A 8.c) pont a törlesztőrészletek mértékének változásával kapcsolatban arról adott tájékoztatást, hogy a devizában nyújtott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél a kamat és az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészlete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. Amikor a forint árfolyama gyengül az adott devizával szemben (vagyis 1 egységnyi devizáért a korábbinál több forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet növekszik, amikor viszont a forint árfolyama erősödik (vagyis 1 egységnyi devizáért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet csökken. Tájékoztatást adott arról, hogy a devizakölcsön kamatait a devizakamatok ingadozása is befolyásolhatja. A 8.d) pontban foglaltak a teljes hiteldíj mutatóval (a továbbiakban: THM) kapcsolatban felhívták a figyelmet arra, hogy amennyiben a devizahitel folyósítása és/vagy törlesztése forintban történik, akkor a THM feltüntetésénél az üzletfél által teljesített fizetéseket a bank forintban veszi számításba. A deviza kölcsönszerződésben a THM meghatározása a szerződés megkötését megelőző, 10 napnál nem régebbi devizaárfolyam figyelembevételével történik azzal, hogy a kölcsönszerződések a fizetések más devizanemre történő átszámításánál figyelembe vett devizaárfolyam érvényességének napját is tartalmazzák. A THM mutató mértéke nem tükrözi a kölcsön kamatkockázatát és a deviza alapú kölcsönök árfolyamkockázatát.

[2] A felperes mint adós, a II. rendű alperes mint adóstárs és az I. rendű alperes mint bank között 2008. január 30-án számon kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) jött létre, az I. rendű alperes által alkalmazott Lakossági Üzletág Általános Szerződési Feltételek elnevezésű és Lakossági Ingatlanfedezetes Hitelek Szerződési Feltételei elnevezésű általános szerződési feltételek (ez utóbbi a továbbiakban: ÁSZF) felhasználásával, ingatlanvásárlás részbeni finanszírozására. A szerződés szerint a kölcsön összege 46.272 svájci franknak megfelelő legfeljebb 6.300.000 forint volt, amely az igénylés benyújtásának napján érvényes pénzügyi intézmény neve hivatalos pénztári deviza vételi árfolyamon számított (igényelt) devizaösszeg 110 %-ának felelt meg. A kölcsön folyósításának és törlesztésének pénzneme forint volt. A futamidő 420 hónap, a kölcsönszerződés lejáratá 2043. január 10., az első kamatperiódusra érvényes havi törlesztőrészlet összege 160 svájci frank, az induló éves kamatláb 2,8% volt. A kölcsönszerződés részét képező ÁSZF 4.1. és 4.3. pontjában foglalt kikötések a kölcsön visszafizetésére és kamatának megfizetésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmaztak. Az ÁSZF 4.4. pontjában foglaltak szerint az adósok tudomásul vették, hogy a kölcsön igénybevételével együtt járó, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maguk viselik. Az I. rendű alperes ugyanakkor fenntartotta magának azt a jogot, hogy amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása a megítélés szerint veszélyezteti az adósok kölcsöntörlesztési képességét, akkor a fennálló tartozást az ÁSZF 4.4. pontjában részletezett szabályok szerint visszavonhatatlanul forintra váltja át pénztári deviza eladási árfolyamon.

[3] A felek az adósok kölcsönszerződésből eredő tartozásának biztosítására külön okiratba foglaltan 2008. január 30-án JDJ-40054245 számon jelzálogszerződést kötöttek, amellyel az adósok jelzálogjogot alapítottak az I. rendű alperes javára a kölcsönszerződésben és a jelzálogszerződésben megjelölt ingatlanra.

[4] A kölcsönszerződéshez és a jelzálogszerződéshez kapcsolódóan a felperes és a II. rendű alperes közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek.

[5] A kölcsönszerződéssel egyidejűleg a felperes és II. rendű alperes számon lakásvásárlási kedvezmény nyújtására vonatkozó szerződést is kötöttek az I. rendű alperessel, amelynek értelmében a 12/2001. (I.31.) Korm. rendelet alapján 900.000 forint támogatás folyósítása részükre megtörtént. Az I. rendű alperes 2008. március 5-én folyósította a kölcsönt a felperes és a II. rendű alperes részére 6.300.000 forintnak a felperes számlájára történt átutalásával.

[6] A felperes a kölcsön visszafizetését megkezdte. Az I. rendű alperes eleget tett a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződésére vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezéseiről szóló 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 törvény) előírt elszámolási kötelezettségének, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

[7] Az I. rendű alperes 2016. október 25-én a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségek nem teljesítése miatt közjegyzői okiratba foglaltatott nyilatkozatával a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta. A közjegyző a felmondás közléséről 2016. november 17-én tanúsítványt állított ki.

[8] A Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a 2019. február 26-án kelt 10.G.40.899/2016/46. számú ítéletével elutasította a felperesnek a kölcsönszerződés és a jelzálogszerződés érvénytelenségének a megállapítására irányuló keresetét, és rendelkezett a perköltség viseléséről. A Fővárosi Ítéltábla a 2019. október 16-án kelt 13.Gf.40.196/2019/6-I. számú végzésével a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 252. § (2) bekezdése alapján az ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, és megállapított a másodfokú eljárásban felmerült perköltséget. Végzésének indokolásában hivatkozott az rPp. 121. § (1) bekezdés e) pontjában és a 229. § (1) bekezdésében, valamint a DH2 törvény 37. § (1) bekezdésében foglaltakra. A megismételt eljárásra előírta, hogy a tárgyalás ismételt megnyitását követően az elsőfokú bíróságnak a felperest az rPp. 141. § (2) bekezdése alapján fel kell hívnia arra, hogy a kereseti kérelmét az rPp. 121. § (1) bekezdés c) és e) pontjának mindenben megfelelően pontosítva, ellentmondásmentesen terjessze elő annak érdekében, hogy a DH2 törvény céljával összhangban a keresete érdemi elbírálásának eljárási akadályát elhárítsa.

A felperes keresete

[9] A tárgyalás ismételt megnyitását követően a felperes a keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte, amelynek indokául az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses kikötéseknek (így az ÁSZF 4. pontjának a kölcsön visszafizetésére vonatkozó feltételeinek) az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján megállapítható tisztességtelenségére hivatkozott. Álláspontja szerint a tisztességtelenség következménye az, hogy a tisztességtelen kikötések az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján joghatást nem váltanak ki, a szerződést az rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a semmis kikötések nélkül kell teljesíteni. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződésnek az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses kikötések elhagyásával történő érvényessé nyilvánítását kérte a bíróságtól 136,15 HUF/CHF árfolyam és havi 160 CHF (21.784 forint) törlesztőrészlet alkalmazásával. Ennek eredményeként kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest az rPtk. 361. §-a alapján 250.000 forint összegű túlfizetés visszafizetésére. A marasztalási összeg számításának alapjául előadta, hogy 2015 januárjáig a szerződésből 83 hónap telt el, 83 hónapra számított 21.784 forint törlesztőrészlet figyelembevételével 1.808.072 forint volt a tartozása. Ebből levonva az I. rendű alperes által a bíróság rendelkezésére bocsátott hiteltörténeti kimutatásban szereplő 2.064.467 forint összegű befizetését, 256.395 forint illetné meg az I. rendű alperestől, de a kereseti kérelme ennél kisebb összeg visszafizetésére irányul. Állította, hogy a kölcsönszerződés egyáltalán nem tartalmaz az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást. Az árfolyamkockázattal összefüggésben álló főkötelezettséget nem az ÁSZF-ben, hanem az egyedi kölcsönszerződésben kellett volna szabályozni. Hangsúlyozta, hogy bármilyen alapon változó árfolyam tisztességtelen, ha az árfolyamváltozás kockázatát nem tárták fel. Kérte azt is, hogy a bíróság hivatalból észlelje az árfolyamrésre vonatkozó kikötésből eredő semmisséget, és hívja fel erre a felek figyelmét.

[10] A II. rendű alperest a kereset teljesítésének tűrésére kérte kötelezni.

Az I. rendű alperes ellenkérelme

[11] Az I. rendű alperes elsődlegesen a per megszüntetését kérte arra hivatkozva, hogy a felperes által az érvénytelenség jogkövetkezményeként alkalmazni kért elszámolás nem felel meg a DH2 törvény 37. és 37/A. §-ában foglaltaknak. Hivatkozott arra is, hogy részleges érvénytelenség megállapításának nincs helye, legfeljebb a szerződés teljes érvénytelenségét lehet megállapítani. Ezen túlmenően az érvénytelenség jogkövetkezményeként jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése nem követelhető abból az okból sem, hogy az szubszidiárius jogcím, a felek között pedig szerződés jött létre. Érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, mert álláspontja szerint az árfolyamkockázatról adott tájékoztatása világos és érthető volt, az kiterjedt az árfolyamkockázat korlátlan voltára és az ebből eredően az adósokra háruló gazdasági következményekre.

[12] A jogi képviselő nélkül eljáró II. rendű alperes a kereseti kérelemmel szemben ellenkérelmet nem terjesztett elő, a személyes meghallgatása során a szerződéskötés körülményeiről tett nyilatkozatot.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[13] A Budapest Környéki Törvényszék a 2021. november 10-én kelt 10.G.40.511/2019/62. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 264.400 forint perköltséget, és a Magyar Államnak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására 239.300 forint elsőfokú eljárási illetéket.

[14] Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a per megszüntetésének a DH2 törvény 37. §-a alapján nem volt helye, mert a felperes a keresetében az érvénytelenség alkalmazni kért jogkövetkezményét megjelölte, a saját elszámolásának szempontjaira magyarázatot adott. Ehhez képest az ügy érdemi elbírálására tartozó kérdés, hogy a felperes által alkalmazott elszámolás, annak módszertana az érvénytelenség megállapítására is irányuló keresetre tekintettel helytálló-e.

[15] Megállapította, hogy az I. rendű alperes és a felperes között az rPtk. 525. §-ában meghatározott, deviza alapú kölcsönszerződés jött létre, amely az rPtk. 685. § d) pontja szerinti fogyasztói szerződés. Ítéletének indokolásában idézte a kölcsönszerződés megkötésekor hatályos rPtk. 209. § (1) bekezdésében és 209/A. § (2) bekezdésében, továbbá a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (5)-(7) bekezdésében foglaltakat. Kifejtette, hogy az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség az rPtk. 205. § (3) bekezdése alapján is terhelte az I. rendű alperest. Ismertette a 6/2013. PJE határozat indokolása III.3. pontjában és a 2/2014. PJE határozatban foglaltakat.

[16] Megállapította, hogy a kölcsönszerződés megfelel az rHpt. 210. § (1) bekezdésében foglaltaknak. A kölcsönszerződés a felek között írásban létrejött, a szerződésben a felek megállapodtak azokban a lényeges elemekben, amelyet az rPtk. 523. § (1) bekezdése előír. A felek megállapodtak az árfolyamkockázatra vonatkozó főkötelezettségben is. Az adott ügyben nem a kölcsönszerződés, hanem a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmazta az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást, de a pénzintézetnek nincs olyan kötelezettsége, hogy kizárólag a kölcsönszerződésben tájékoztathatja a fogyasztó adóst az árfolyamkockázatról. A kölcsönszerződés 12.2. és 12.3. pontja alapján a felek kölcsönszerződésének részévé vált az ÁSZF. Nem volt akadálya annak sem, hogy az árfolyamképzéssel, a törlesztőrészlet meghatározásával, a forintba átszámítással kapcsolatos mechanizmusra vonatkozó rendelkezéseket az ÁSZF tartalmazza.

[17] A 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglaltakat szem előtt tartva vizsgálta, hogy az I. rendű alperes eleget tett-e az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének, az árfolyamkockázatról világos és érthető tájékoztatást nyújtott-e a felperes részére, mert ennek hiányában az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdése és az rPtk. 209. § (4) bekezdése és 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis. Mindezek alapján azt vizsgálta, hogy az I. rendű alperes által adott tájékoztatásból egyértelműen kitűnik-e az, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül emelkedhet, az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa, az árfolyamváltozás valós, vagyis a hitel futamideje alatt bekövetkezhet. E körben értékelte a külön nyilatkozatba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát és a felperes személyes előadását. A kölcsönügylet megkötése során eljáró R. L.-né és M. A. banki ügyintézők tanúvallomását azzal a tartalommal vette figyelembe, hogy mindketten általánosságban tudtak nyilatkozni az

árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásról, míg M. A. tanú a tájékoztatás körében nem tudott nyilatkozatot tenni. A lefolytatott bizonyítás eredményét úgy értékelte, hogy a felperes nem tudta bizonyítani azt, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatba foglalt, írásban adott tájékoztatástól eltérő tartamú szóbeli tájékoztatást kapott az I. rendű alperestől. Az írásban adott tájékoztatással kapcsolatban megállapította, hogy az megfelelt a 2/2014. PJE és a 6/2013. PJE határozatokban, továbbá az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-51/17., C-118/17., C-621/17., C-227/18. számú határozataiban megfogalmazott követelményeknek.

[18] Kifejtette, hogy az ÁSZF 1.4. pontja a felek megállapodásának megfelelően a svájci frank alapon létrejött szerződés tőke- és kamatösszegének megfizetési módját rögzíti, de nem tartalmaz az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatást. Az ÁSZF 4.1.1. pontja alapján nem megalapozott a felperesnek az a hivatkozása, hogy a felek megállapodása alapján folyósítási árfolyam alkalmazandó, a kikötés nem tisztességtelen. Az ÁSZF 4.1.2., 4.1.3. 4.1.4 és 4.3 pontja nem tartalmaz az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatást. Az ÁSZF 4.1.4. pontjában kikötött pénztári deviza árfolyam alkalmazása jogszabály erejénél fogva konvalidálódott. A kettős árfolyam tisztességtelenségét a DH1 törvény és a DH2 törvény megállapította. Mindezek alapján a keresetet a másodlagosnak tekintett jogcímen is megalapozatlannak találta.

[19] Rögzítette, hogy hivatalból nem észlelt semmisségi okot. A perköltségről az rPp. 78. § (1) bekezdése alapján határozott, a felperes által a kereset előterjesztésekor megjelölt 3.654.720 forintot tekintve pertárgyértéknek.

A felperes fellebbezése

[20] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresete teljesítését kérte.

[21] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás körében levont következtetés téves. E körben fenntartotta azt a hivatkozását, hogy nem megfelelő az a tájékoztatás, amely nem figyelmezteti a fogyasztót a forint leértékelődésének és a devizakamat emelkedésének a törlesztőrészletre gyakorolt hatására, az árfolyamkockázat mechanizmusának gazdasági következményeire, továbbá az árfolyamkockázatnak a fogyasztó pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeire. Előadta, hogy ebben a körben M. A. tanú tett vallomást, de vallomása nem volt „hiteles”, mert az I. rendű alperes alkalmazottjaként ügyelt arra, hogy a vallomásából az derüljön ki, hogy a fogyasztót a jogszabályoknak megfelelően tájékoztatták. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Kúria joggyakorlatában jelentkező változást.

[22] Az elsőfokú bíróságnak az árfolyamkockázat viselése körében adott tájékoztatást az EUB ítéleteiben kifejtett szempontok szerint kellett volna vizsgálnia. Nem annak van jelentősége, hogy formailag kapott-e a tájékoztatást, hanem annak, hogy a tájékoztatás tartalma megfelelt-e az azzal szemben támasztott követelményeknek. Nem volt szó a tájékoztatásban az árfolyamot befolyásoló pénzügyi mechanizmusról, a tájékoztatás során semmiféle, a törlesztőrészletek változását bemutató szimulációra nem került sor. Az I. rendű alperes alaptalanul állítja azt, hogy amennyiben az árfolyamkockázat-viselés

korlátozott volta a tájékoztatásból nem derül ki egyértelműen, akkor azt a korlátlan viseléséről adott tájékoztatásnak kell tekinteni. Két külön dologról van szó: az egyik az árfolyamkockázat megosztása, a másik, hogy a kockázatot kizárólag az adós viseli. Álláspontja szerint az ÁSZF 8.8. pontjában rögzített, az I. rendű alperes számára biztosított egyoldalú forintosítási lehetőségből alappal juthatott arra a következtetésre, hogy amennyiben szükséges, az I. rendű alperes beavatkozik, azaz az általa mint fogyasztó adós által vállalt kockázat nem korlátlan. Megjegyezte, hogy az I. rendű alperes számára a kölcsönszerződéssel biztosított egyoldalú módosítási jog tisztességtelen, mert arra a szerződés sem részletszabályokat, sem a fogyasztó adós számára jogokat nem tartalmaz.

[23] Hivatkozott arra is, hogy az érvénytelen deviza alapú kölcsönszerződés nem nyilvánítható érvényessé annak forintszerződéssé alakításával. Álláspontja szerint a szerződéskötéskor megköthető forintszerződés tartalmával összehasonlítva pontosan meghatározható a vállalt árfolyamkockázat mértéke.

[24] Kiemelte, hogy az EUB C-51/17. számú ítéletére figyelemmel a Kúria fenntartotta a 2/2014 PJE határozatát. Jogalkalmazási gyakorlata során arra helyezte a hangsúlyt, hogy amennyiben a tájékoztatás tartalmából az árfolyam változásának jelentős mértékére számíthatott a fogyasztó, az tartamát tekintve megfelelő tájékoztatásnak minősül. Érvelése szerint azonban nincs pontos jelentéstartalma annak, hogy ez mit jelent a fogyasztókra nézve. A változás meghaladhatja-e a fogyasztó által megköthető forint alapú kölcsönből eredő kötelezettségek mértékét, vagy esetleg még nagyobb méretű lehet-e. Álláspontja szerint megfelelő definiáltság hiányában nem lehet ez a zsinórmérték. A perbeli tájékoztatás nem volt megfelelő, nem volt szó abban intervenciós sávról, az árfolyam változásának – akkor már biztosan tudott – tendenciáiról.

[25] Érvelése szerint figyelembe be kell venni a 2014-ben született 2014/17/EU irányelv megalkotásának szempontjait, annak ellenére, hogy az irányelvnek visszaható hatálya nyilvánvalóan nincs, de a jogalkotó kellő súllyal vette figyelembe, hogy az információs hátrányban lévő fogyasztók milyen tudattartalommal bírhattak. Kiemelte, hogy időközben a Kúria jogalkalmazási gyakorlata is megváltozott, a BH2021. 141. számon közzétett eseti döntés értelmében mindig a konkrét, egyedi ügyben felmerült bizonyítékok alapján kell eldönteni, hogy a tájékoztatás tartalma megfelelő volt-e. Az I. rendű alperes a bírói gyakorlat egységét kívánta hangsúlyozni a hivatkozott és csatolt határozatokkal, ezzel szemben mindig a konkrét egyedi eset alapján kell dönten. Jelentős körülmény, hogy a pénzügyi intézmény nem határozhatja meg egyoldalúan az általa alkalmazható árfolyamot, ezt az EUB C-212/20. számú határozata megfelelően indokolja.

[26] Érvelése szerint téves az elsőfokú bíróság következtetése azzal kapcsolatban is, hogy a deviza árfolyamképzés, így a törlesztőrészlet meghatározása kiszámítható. Az I. rendű alperes úgy tért el az pénzügyi intézmény árfolyamtól, hogy az árfolyamváltoztatás referenciahelyhez nincs kötve, azt számítási algoritmus nem magyarázza, és az árfolyamváltoztatás indoka sem szerepel a szerződésben. Az elsőfokú bíróság iratellenesen állapította meg, hogy az I. rendű alperes árfolyamképzése határozott.

[27] Tévesen értelmezte az elsőfokú bíróság az EUB C-932/19. számú ítéletét. Az EUB hivatkozott ítéletéből az vezethető le, hogy csak akkor nem ellentétes az Irányelvvel a

DH1 törvény szerinti pénzügyi intézmény árfolyam alkalmazása, ha a bíróság az EUB ítéletében megfogalmazott vizsgálatot elvégezte.

[28] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak hivatalból kell észlelnie a semmisséget (C-243/08., C-618/10., C-397/11., C-415/11., C-51/17. számú ügyben hozott ítéletek és 2/2010. PK vélemény). Annak ellenére, hogy a keresete az árfolyamrés kérdéskörét nem érintette, a fogyasztót érintő perben az eljáró bíróságnak gondoskodnia kell a fogyasztóvédelmi jogszabályok – így az uniós jog – érvényesüléséről a nyilvánvaló tisztességtelenség hivatalból történő figyelembevételével és arról a fogyasztó tájékoztatásával. A nyilvánvaló tisztességtelenséget az elsőfokú bíróság nem észlelte. Amíg a bíróság nem vizsgálja az EUB C-932/19. számú ítéletében foglalt szempontok szerint, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazása a kedvezőbb vagy hátrányosabb a fogyasztó számára, addig nem alkalmazható a DH1 törvényben foglalt MNB-középárfolyam. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a C-26/13. számú ügyben hozott ítélet 83. pontjában kifejtetteket és a C-932/19. számú ügyben hozott ítélet 48. pontjában kifejtetteket.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme

[29] Az I. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a jogszabályok és a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok okszerű mérlegelése alapján helytálló következtetésre jutott. A felperes által aláírt kölcsönszerződésben és az ehhez kapcsolódó, a felperes által aláírt és kifejezetten elfogadott kockázatfeltáró nyilatkozatban által adott, az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás mindenben megfelelt a 6/2013. PJE határozatban és a 2/2014. PJE határozatban kifejtetteknek, továbbá az EUB C-51/17. számú, a C-26/13. számú és a C-186/16. számú határozataiban megfogalmazott szempontrendszernek. A felperest világosan és érthetően tájékoztatta az árfolyamkockázatról, az őt terhelő fizetési kötelezettségről, annak lehetséges módosulásáról, az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt hatásáról. A tájékoztatásból a felperes alappal nem gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli. Sem a Kúria, sem az EUB joggyakorlata alapján nem szükséges, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat az árfolyamkockázat viselésének korlátlanságát, illetve a szerződés mögött álló valamennyi közgazdasági törvényszerűség magyarázatát kifejezetten és szövegszerűen tartalmazza. A 6/2013. PJE határozat értelmében lehetetlen előre megállapítani az árfolyamváltozás mértékét, az árfolyamváltozás felső határát. Ilyen tartalmú tájékoztatást nem kellett és nem is tudott volna adni. A Kúria joggyakorlata szerint, ha a kölcsönszerződés, illetve a kockázatfeltáró nyilatkozat nem rendelkezik kifejezetten a kockázatvállalás korlátozásáról, akkor abból az következik, hogy az korlátlan, tehát nem korlátozott. Az árfolyamkockázat korlátlanága magában hordozza, hogy annak hatása – amint azt a kockázatfeltáró nyilatkozat rögzíti – nem csak, hogy jelentős, hanem azt meghaladóan akár végtelen is lehet. Ha az árfolyamváltozás és így az árfolyamkockázat korlátlan, akkor az árfolyam változásával arányosan a törlesztőrészletek is korlátlanul növekedhetnek. Ezt a jelentős kockázatot és annak lehetséges gazdasági hatásait (a törlesztőrészlet felső határ nélküli növekedését) a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmazza. Ezen túlmenően az ÁSZF 4.4. pontjának 5. bekezdésében és a 8.8. pontjában foglaltakból kitűnik, hogy az árfolyamváltozás korlátlan, tehát az árfolyam elmozdulás jelentős is lehet. Álláspontjának alátámasztásaként hivatkozott a Kúria számos, egyedi ügyben hozott döntésére.

[30] A II. rendű alperes a felperes fellebbezésével szemben ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indokai

[31] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét teljes egészében bírálta felül.

[32] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezési kérelme és a fellebbezésben előadott indokok korlátai között bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[33] A felperes fellebbezése alapos.

[34] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresete teljesítését kérte. Ennek alapjául arra hivatkozott, hogy a megállapított tényekből az elsőfokú bíróság helytelen jogi következtetést vont le, de nem hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tények ne lennének helytállóak.

[35] A másodfokú bíróság maga nem észlelt olyan okot, ami miatt az rPp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján szükséges lett volna az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése, ezért érdemben bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[36] A felperes keresete az árfolyamkockázatot a fogyasztó adósokra telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányult. Az elsőfokú eljárás során hangsúlyozta, hogy bármilyen alapon változó árfolyam tisztességtelen, függetlenül az árfolyamképzés módjától, ha az árfolyamváltozás kockázatát nem tárták fel. Az elsőfokú bíróság elbírálta a felperesnek a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét, döntését az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően indokolta, azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel, az elsőfokú bíróság döntésével nem értett egyet.

[37] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítélete 26. pontjában kifejtettekből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat a nemzeti bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az EUB C-135/77. számú Bosch-ítéletében foglaltak szerint az előzetes döntéshozatali eljárásban kihirdetett ítélet rendelkező részében írtak kötik a tagállami bíróságot az uniós jog értelmezése körében, a döntés indokainak figyelembevételével. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező

jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. számú RWE Vertrieb-ítélet 58. pont). Lényegét tekintve mindezt a felperes helyesen hivatkozott, és ezt az érvelést az I. rendű alperes sem tette vitássá.

[38] A 2/2014. PJE határozatban foglaltak alapján a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszoolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem, kizárólag akkor vizsgálható, ha a tájékoztatás nem volt világos, illetve nem volt érthető. Ha a vizsgálat eredményeként az állapítható meg, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza a rendelkezés tisztességtelenségét, és ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés, 2/2014. PJE határozat III.1. pont].

[39] A perben az I. rendű alperes volt köteles bizonyítani, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségét a kölcsönszerződés típusával és tartalmával összhangban, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésével előírt módon valóban teljesítette, tájékoztatása az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatban világos és érthető volt, a tájékoztatás kiterjedt arra, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a felperest és az adóstársat terheli, és az árfolyam rájuk nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

[40] A kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázatnak a felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátlanága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható.

[41] Ennek vizsgálatával kapcsolatban az ügyben eljáró bíróságnak figyelembe kell vennie a bírói jogalkalmazást meghatározó 2/2014. PJE és 6/2013. PJE határozatban kifejtetteket, továbbá az EUB joggyakorlatában, így különösen a C-26/13. sz. ítéletben, a C-186/16. sz. ítéletben, a C-51/17. sz. ítéletben, a C-227/18. sz. végzésben és C-776/19-C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítéletben megfogalmazott, a fogyasztóval szemben alkalmazott általános szerződési feltételekben az árfolyamkockázatra vonatkozó világos, érthető és átlátható tájékoztatás követelményével kapcsolatos szempontokat. Helyesen hivatkozott arra a felperes a fellebbezési tárgyaláson, hogy az árfolyamkockázatról adott konkrét tájékoztatás világos és egyértelmű voltának megítélésére az adott ügy körülményeinek mérlegelésével kerülhet sor. Az EUB C-51/17. sz. ítéletében kifejtettek szerint egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról. Ebből következően nem a felek által a bírói joggyakorlat alátámasztásául csatolt, egyedi ügyben hozott ítéletekben kifejtetteknek van jelentősége, hanem az adott ügyben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján lehet állást foglalni a tájékoztatás megfelelő voltával kapcsolatban.

[42] Az átláthatóság követelményének tiszteletben tartása érdekében a pénzügyi intézet által nyújtott tájékoztatásnak lehetővé kell tennie a fogyasztó számára nem csupán annak megértését, hogy az árfolyamváltozástól függően a kölcsön nyilvántartásának pénzneme és a fizetés pénzneme közötti árfolyam változása kedvezőtlen következményekkel járhat a pénzügyi kötelezettségeire nézve, hanem azt is, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön felvétele keretében megértse azt a tényleges kockázatot is, amelynek a szerződés teljes időtartama alatt kiteszi magát abban az esetben, ha az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, a nyilvántartás pénzneméhez képest jelentősen leértékelődik (C-776/19-C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet 72. pont).

[43] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a pénzügyi szolgáltatóhoz képest információs szintje tekintetében hátrányosabb helyzetben lévő, fogyasztónak minősülő adós valóban csak akkor tud megalapozottan döntést hozni arról, hogy vállalja-e a kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatot, és e kockázatokra is tekintettel a szerződésből eredő kötelezettségeket, ha világos, érthető, átlátható tájékoztatást kapott a kockázatokról, és elegendő idő állt a rendelkezésére a szerződés áttanulmányozására, rendelkezéseinek értelmezésére.

[44] A fogyasztótól valóban elvárható, hogy a rendszerint nagy összegű és hosszabb távra szóló ügylet jellegéhez, nagyságrendjéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt, a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot – az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal – áttanulmányozza, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényeljen [2/2012. (XII. 10.) PK vélemény]. Az ebben a körben megnyilvánuló esetleges mulasztása, gondatlan eljárása azonban csak abban az esetben eshet a terhére, ha a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás egyébként megfelelő volt (Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 42. pont). A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján a felperes és az adóstársa kölcsönszerződés megkötését megelőző másfél hónappal korábban írták alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot, így az tényként megállapítható, hogy a felperesnek elegendő idő állt a rendelkezésére a kockázatfeltáró nyilatkozat áttanulmányozására. Jelentősége ezért annak van, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatban és később a szerződésben adott tájékoztatás megfelelő volt-e ahhoz, hogy a felperes felismerje a megkötendő szerződésben rejlő kockázatot és a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

[45] Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az elsőfokú eljárás során nem nyert bizonyítást, hogy a felperes az írásba foglalttól eltérő, vagy azt kiegészítő szóbeli tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatról, ezt a perben kihallgatott tanúk vallomása nem támasztotta alá. Mindezek alapján az rPtk. 209. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat és a kölcsönszerződés tartalmának van jelentősége az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás vizsgálata során. A felperes érvelésére tekintettel a másodfokú bíróság kiemeli, hogy az egyedi kölcsönszerződés 2. pontjában foglalt rendelkezésekből kitűnik, hogy a kölcsönszerződés deviza alapú, míg az árfolyamkockázat áthárítására és az abból eredő következményekre vonatkozó rendelkezések szerepelhettek az I. rendű alperes által a kölcsönszerződés megkötése során alkalmazott általános szerződési feltételekben. Az I. rendű alperes az árfolyamkockázatról a szerződéskötést megelőzően külön okiratba foglaltan adott tájékoztatást a fogyasztó adósoknak, ezért önmagában nem jelenti a megfelelő tájékoztatást hiányát, hogy a tájékoztatás tartalmát a felek nem foglalták a kölcsönszerződésbe. Megfelel az rHpt. 203. (6) és (7) bekezdésében foglaltaknak, ha a hitelező külön okiratba foglaltan ad tájékoztatást a deviza alapú szerződésben rejlő

árfolyamkockázatról és annak a törlesztőrészletre gyakorolt hatásáról. A felperes arra nem hivatkozott, hogy az I. rendű alperes által a kölcsönszerződés megkötése során alkalmazott általános szerződési feltételek nem váltak a kölcsönszerződés részévé, ilyen következtetés a bizonyítás eredménye alapján sem vonható le.

[46] Az ÁSZF 4.4. pontjában foglalt rendelkezés („Az adósok tudomásul veszik, hogy a kölcsön igénybevételével együtt járó, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maguk viselik.”) valóban az árfolyamváltozás kockázatát a felperesre hárító kifejezett rendelkezést tartalmaz. E feltétel csupán nyelvtani értelmezése alapján az I. rendű alperes valóban tájékoztatást adott a felperesnek arról, hogy az árfolyamváltozás kockázatát ő és adóstársa viseli. Az, hogy az árfolyamváltozás – akár a felperesre kedvező, akár reá hátrányos – hatásait a felperesnek kell viselnie, az ÁSZF-nek a kölcsön törlesztésére vonatkozó 4.1.4. és 4.3. pontjaiban és a külön nyilatkozat 8.b) pontjában foglaltakból kitűnik. A kölcsönszerződés és az ÁSZF hivatkozott pontjai azonban nem adnak tájékoztatást arról, hogy az árfolyamváltozásnak ténylegesen milyen hatása lehet a törlesztőrészletre és ebből eredően a felperes fizetési kötelezettségére, ezért nem tekinthetők az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó megfelelő tájékoztatásnak.

[47] Maga a kockázatteltérő nyilatkozat (külön nyilatkozat) is kizárólag arra alkalmas, hogy bemutassa a fogyasztó adósának a deviza alapú kölcsön működését és annak főbb jellemzőit. A kockázatteltérő nyilatkozat 8.a) pontjának első mondata érthetően meghatározza a deviza alapú kölcsön fogalmát, míg a 8.b) pont magyarázatot ad annak működéséről. A 8.a) pont második mondata arról ad tájékoztatást, hogy a devizakölcsönök kamatába a nyilatkozat aláírásakor alacsonyabb, mint a forintkölcsönöké, ezért a devizakölcsönök aktuális törlesztőrészlete alacsonyabb. A külön nyilatkozat így az aktuális törlesztőrészlet tekintetében kifejezetten előnyösebbnek tünteti fel a deviza alapú kölcsönt a forintkölcsönhöz képest. A 8.a) pont utolsó mondata feltételes módon fogalmazva és csupán általános figyelemfelhívást tartalmaz arra nézve, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatot jelenthetnek az üzletfeleknek, míg a 8.c) pont első mondata arról ad általános tájékoztatást, hogy a devizában nyújtott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél a kamat és az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészlete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. A 8.c) pont ugyancsak általános tájékoztatást ad arról, hogy abban az esetben, ha a forint árfolyama gyengül a svájci frankkal szemben (vagyis 1 svájci frankért a korábbinál több forintot kell fizetni), akkor a törlesztő részlet növekszik, míg ha a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal szemben (vagyis 1 svájci frankért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztő részlet csökken, továbbá, hogy a törlesztő részlet ingadozása a kamat- és az árfolyamváltozás irányának függvényében kedvezően és kedvezőtlenül is érintheti az adóst. A tájékoztatás ráadásul egyforma valószínűséggel utal arra, hogy a forint árfolyama csökkenhet vagy erősödhet a svájci frank árfolyamához képest, ezért azt a látszatot kelti, hogy a forint árfolyamának változása a svájci frankhoz képest mindkét irányba egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet. Ez a tájékoztatás ezért semmilyen formában nem utal az elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében az adós helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az EUB C-227/18. számú végzése értelmében nem megfelelő az adott tájékoztatás, ha az csupán annyit tartalmaz, hogy a törlesztőrészlet változása az árfolyamváltozás függvényében kedvezően és kedvezőtlenül is érintheti az adóst. A kockázatteltérő nyilatkozat 8.c) pontjának első mondatában foglalt, a devizában

megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke változásának lehetőségéről adott az a tájékoztatás, amely szerint a deviza alapú kölcsön esetében az árfolyamváltozás hatásaként a kölcsön havi törlesztő részlete a forint kölcsönnél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat, nem azonos tartalmú azzal, hogy a törlesztő részlet korlátlanul megnövekedhet, a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. Erre vonatkozó figyelemfelhívást a 8.a) pont sem tartalmaz. A lehetséges változás konkrét adatok, számok, arányok nélküli hivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró a fogyasztóra.

[48] A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forint-ügyletektől eltérő kockázatokra. Ugyan sem az EUB, sem a bírói gyakorlatot meghatározó PJE határozatok nem fogalmaztak meg olyan elvárást, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatónak konkrét adatokat, számításokat, az árfolyam várható alakulásának a bemutatását kellene tartalmaznia, feltéve, ha a tájékoztatásból ennek hiányában is világosan és egyértelműen kitűnik az árfolyamkockázat mibenléte, és annak gazdasági következményei világosan, egyértelműen felismerhetők. A számszerűsített modellszámítások ugyanakkor hasznos információnak minősülhetnek a fogyasztó számára, ha kellő mennyiségű és pontos adatokon alapulnak, továbbá objektív értékeléseket tartalmaznak, amelyeket világosan és érthetően közöltek a fogyasztóval. A számszerűsített modellszámítások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fogyasztó megértse a lehetséges árfolyamváltozásokhoz kapcsolódó, hosszú távú kockázat, és így a devizában nyilvántartott kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatok valódi mértékét (C-776/19-C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet 73. pont). Az adott ügyben azonban nem a konkrét kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének a közérthető ismertetéséhez elegendő a tájékoztató.

[49] Az EUB több határozatban is megfogalmazott iránymutatása szerint nem meghatározott kifejezéseknek kell szerepelniük az árfolyamkockázati tájékoztatóban, hanem a tájékoztatás egészének kell alkalmasnak lennie arra, hogy a fogyasztó felismerje annak veszélyét: az árfolyamromlás valós, a kölcsön futamideje alatt bekövetkezhet, jelentős lehet, gazdasági helyzetét súlyosan érintheti.

[50] A perbeli esetben az I. rendű alperes által alkalmazott ÁSZF 4.4. pontjában valóban szerepel, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztó adósok viselik, de a szerződésből és az árfolyamkockázatra vonatkozó külön tájékoztatásból hiányzik a jelentős árfolyamromlásra utaló figyelmeztetés, hiányzik az arra vonatkozó figyelemfelhívás, hogy ennek esetlegesen súlyos gazdasági következményei lehetnek a fogyasztó adósokat illetően. A kockázatfeltáró nyilatkozat nem hívja fel kellő nyomatékkal az adósok figyelmét az árfolyamváltozás kockázatára, abból csak kikövetkeztethető, hogy van ilyen kockázat. A kockázatfeltáró nyilatkozat alapján az megismerhető, hogy a törlesztési és kamatfizetési kötelezettség összege erősen függ az árfolyam alakulásától, a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. Nem ismerteti azonban a kockázatot, nem ad magyarázatot arra, hogy a kockázat miben áll, hogy az árfolyam változása milyen hatást gyakorol az adósok kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségére, az árfolyam különböző változásai esetén miként változik a törlesztőrészletek és a fennmaradó tőketartozás összege. A tájékoztató nem tért ki a felperes fizetési kötelezettségének a kitettségre az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására, és az együttesen

bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészletek mértékében. A felperes lényegében a devizakölcsön jellegéről és arról kapott tájékoztatást, hogy az árfolyamváltozás mind a javára, mind a hátrányára egyaránt változhat, de arról, hogy a nagymértékű súlyos változásnak reális esélye van, nem kapott tájékoztatást sem a kölcsönszerződésben, sem a külön nyilatkozatban.

[51] A perbeli esetben sem a külön nyilatkozatból, sem a kölcsönszerződésből nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, az a felperes és adóstársa jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszővegezett és egyértelmű tartalom hiányában a felperes számára nem volt érthető és világos az általa viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatta át a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket.

[52] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperes és az adóstársak a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott feltételei ezt a kockázatviselést korlátlanná teszik azzal, hogy a felperes és az adóstársak számára a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek. A felek közötti kölcsönszerződés kikötései, valamint az árfolyamkockázati tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján a felperes – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – azt számításba vehette, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhette fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségére milyen hatást gyakorol. A felperes által tett nyilatkozat, amely szerint a szerződéskötéskor az árfolyamkockázat korlátozott jellegéről kaptak szóbeli tájékoztatást, ellentmondanak a szerződés hivatkozott rendelkezésének. Ugyanakkor a személyes meghallgatása során elmondottak figyelmen kívül hagyása esetén is arra a megállapításra kell jutni, hogy a tájékoztatás lényegében arra terjedt ki, hogy az árfolyam a fogyasztó javára és terhére egyaránt változhat, de nem utal arra, hogy az árfolyam fogyasztó szempontjából kedvezőtlen változásának reális esélye van.

[53] Mindezeket túl az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperes egyáltalán nem lehetett tisztában a kötelezettsége működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú ítélet). A felperes e három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott.

[54] A külön nyilatkozat és a kölcsönszerződés tartalma ezért nem felel meg a megfelelő tartalmú tájékoztatással szembeni elvárásoknak. Megfelelő tájékoztatás hiányában

nem tekinthetők érthetőnek és világosnak az árfolyamváltozás kockázatát az adósokra hárító szerződéses feltételek, ezért vizsgálható e feltétel tisztességtelensége.

[55] A Kúria ugyanakkor a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 31. pontjában azt fejtette ki, hogy ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[56] Az EUB C-776/19-C-782/19. számú egyesített ügyekben 2021. június 10-én hozott ítéletében az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kifejtettekből az következik, hogy valamely kölcsönszerződésnek azok a feltételei, amelyek előírják, hogy a folyósítás pénzneme a deviza, a fizetés pénzneme pedig az ettől eltérő nemzeti fizetőeszközben van meghatározva, és amelyek következtében az árfolyamkockázatot – amelynek felső határa nem korlátozott – a kölcsönfelvevő viseli, a feleknek a szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhetnek elő a fogyasztó kárára, ha a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[57] Figyelemmel arra, hogy a kölcsönszerződésnek nincs olyan feltétele, amely lehetőséget adna az adósoknak az árfolyamváltozás kockázatának és az abból származó érdeksérelmeknek a megszüntetésére vagy enyhítésére, és a szerződés más módon sem ellensúlyozza a kockázat korlátozás nélküli adósokra hárítását, a kölcsönszerződésnek az árfolyamváltozás kockázatát korlátlanul az adósokra hárító feltétele a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul az adósok hátrányára állapítja meg a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit. A szerződés támadott feltételei a szerződésből eredő jogokban és kötelezettségekben abból az okból is egyensúlytalan helyzetet teremtenek, mert miközben a felperes és az adóstársa számára a deviza árfolyamkockázat korlátlan felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek, addig a hitelező helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, mert a felperes és az adóstársa által történő visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított.

[58] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is figyelemmel – amely szerint egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról – az adott ügyben a bíróság rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékokat és a felek előadását az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésének a fogyasztóra telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, továbbá a felek viszonyában a fogyasztó adós hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az alperes jogelődje jóhiszemű eljárása esetén az átláthatóság követelményét a fogyasztó adóssal szemben tiszteletben tartva észszerűen nem számíthatott arra, hogy a fogyasztó adós az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot. A

hivatkozott feltételek ezért az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek és ebből az okból az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek.

[59] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás]. Mivel a tisztességtelen feltételek nélkül a kölcsönszerződés nem teljesíthető, az rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján az egész szerződés megdől.

[60] A felperes a szerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményére irányuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő keresetere tekintettel a másodfokú bíróság a felperest megillető jog fennállásáról az rPp. 213. § (3) bekezdése alapján döntést hozva a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.

[61] A kölcsönszerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének alkalmazható jogkövetkezményéről – az EUB C-118/17. számú ítéletében kifejtett szempontokra is figyelemmel – az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a felek közötti elszámolásra is kiterjedően.

[62] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította és az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzte.

[63] A másodfokú bíróság a közbenső ítélet meghozatalára tekintettel a másodfokú perköltséget a felperes marasztalásra irányuló kereseti kérelmére tekintettel 250.000 forint pertárgyérték alapján a felperesnél 6.250 forint összegű ügyvédi munkadíjban, az I. rendű alperesnél 6.250 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapította meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, az (5) bekezdése és a 4/A. §-a alapján. A II. rendű alperes a másodfokú eljárásban nem tett nyilatkozatot, ezért a II. rendű alperes vonatkozásában igazolható perköltség nem merült fel, így arról a másodfokú bíróságnak nem kellett rendelkeznie. A felperes az illetékekről szóló 1990. évi CXIII. törvény 51. §-a alapján a fellebbezési illeték megfizetése alól mentesült. A másodfokú eljárásban felmerült perköltség viseléséről az elsőfokú bíróságnak az eljárást befejező határozatban kell döntenie.

Budapest, 2022. március 9.

Dr. Pusztai Anita s.k.

a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit s.k.
Erzsébet s.k.

Dr. Dulai

előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tiszttviseő